

Posudek diplomové práce

Autor: Bc. Martina V. Kopecká

Název: *12. kapitola Zjevení a její působení v dějinách umění* (Praha 2012)

Vedoucí práce: Jiří Lukeš, Th.D. (katedra biblistiky)

Formální kritéria:

Diplomová práce, předložená na katedře biblistiky HTF UK v Praze, odpovídá formálním kritériím stanoveným pro vypracování diplomových prací a obsahuje všechny náležitosti (včetně prohlášení studenta o samostatném vypracování a podpisu) nutné pro její přijetí.

Rozsah a struktura:

Diplomová práce má rozsah 99 stran, přičemž její textová část začíná *Úvodem* na straně 7-9 a končí *Závěrem* na stranách 71-73. Vlastní text je doplněn obrazovými *Přílohami*, jež zaujmají strany 75 až 93. Strana 74 zahrnuje *Seznam příloh*, strany 94-98 obsahují *Seznam použité literatury*, po nichž následuje *Summary* na straně 99. *Anotace* je na straně 2, *Obsah* na stranách 5-6.

Práce je členěna do šesti kapitol (1. *Základní informace o knize Zjevení* /str. 10-14/, 2. *Jazyk textu knihy Zjevení* /str. 15-26/, 3. *Teologie knihy Zjevení* /str. 27-29/, 4. *Knihy Zjevení – 12. Kapitola* /str. 30-42/, 5. *Umění a 12. kapitola knihy Zjevení* /str. 43-61/, 6. *Metodologie interdisciplinárního dialogu* /str. 62-73/) s podkapitolami v každém oddílu.

Kapitoly 1 až 4 na sebe přímo navazují, kapitola 5 je samostatná, což se dá do jisté míry říci i o kapitole 6, která by mohla být umístěna i před kapitolu první jako vymezení kritérií, jež budou při interpretaci dále uplatněna. Celkově práce působí dojmem, že má dvě až tři tematické části (1. Zjevení, 2. Dürer, 3. Metodologie) nad jejichž souvislostí se musí čtenář zamyslet.

Seznam použité literatury obsahuje až na výjimky cizojazyčné tituly, zejména anglické, ale i francouzské a německé, pro potřeby diplomové práce je dostatečně rozsáhlý. Autorka těží z monografií i žurnálů, chybí jen možné členění na literaturu primární či sekundární, případně na texty, slovníky, monografie a další zdroje.

Jazyk a styl:

Jazyk práce je adekvátní, odpovídá odbornému pojednání, pravopisné nedůslednosti nejsou zásadní povahy, týkají se toliko chybějících či přebývajících písmenek, překlepů, případně užití velkých písmen v přidavných jménech. Za zmínku snad stojí konstatování, že „letnice“ nejsou jednotného čísla (str. 22) a genitiv tedy zní „letnic“ (nikoli „letnice“); bohyni „Létó“ je lépe uvádět s délkami a nesklouňovat v genitivu „Apolla“, ale „Apollóna“ (str. 31). Rovněž je potřeba se rozhodnout pro jednotný tvar v genitivu – „Irenea“ či „Ireneje“ a neužívat oba.

Obsah a hodnocení:

Ve své práci postupuje autorka od základních charakteristik pojmů (začíná pojmem ἀποκάλυψις) až po exegezi 12. kapitoly knihy Zjevení. Neopomíná charakterizovat žánr, dobu vzniku, místo zjevení, autorství, jazyk knihy Zjevení a nabídne i vlastní překlad 12. kapitoly knihy Zjevení. Čerpá z řady kvalitních zdrojů a její charakteristiky jsou dílem pečlivého výběru. Upozorňuje zde rovněž na fakt, že k překladu používá slovník prof. L. Tichého. K tomu je možné říci, že pro samotný překlad řeckého novozákonního textu slovník postačuje, avšak pro správné pochopení případného vývoje významu pojmu a tedy pro sledování diachronních souvislostí je nutné přibrat díla jiné povahy, např. Balz, H.; Schneider, G., *Exegetical Dictionary of the New Testament*; vol. I.-III. (Eerdmans, Grand Rapids – Michigan 1994). Od překladu přechází autorka k symbolice v knize Zjevení a metodám interpretace, kde přibližuje přístup historický, futuristický, idealistický a výběrový, což ukazuje na možnou variabilitu v chápání knihy Zjevení. V dalších pasážích je popsána vazba knihy Zjevení na starozákonní texty, její struktura, teologie a důrazy v oblasti christologie, soteriologie, ale i naděje a pojetí času či budoucnosti. Detailní analýza 12. kapitoly přichází od str. 30 po str. 42, kde autorka interpretuje

v jednotlivých podkapitolách užitou symboliku, jakož i příchod mesiáše, válku na nebesích, vítězství nad drakem, pronásledování a záchranu ženy, drakův hněv a šelmy. Autorka zde využívá pestrou škálu literatury, opírá se o světové autory a v interpretaci volí umírněný konsensus. Bezesporu silnou stránkou této části práce, kterou lze pracovně nazvat „Zjevení“, je analýza jazyka knihy Zjevení, kde je patrný ponor do problematiky jazykových specifik a překladu této knihy. Autorka vnímá gramatické odlišnosti, netypické vazby či obraty, popisuje možné semitismy a vliv hebrejštiny či aramejštiny na pozadí (S. Thomson versus D. Aune, str. 15). Možné je prohlásit, že kapitoly 1 až 4 jsou zpracovány s pílí a patrné je autorčino badatelské úsilí.

Pátá kapitola práce, zaměřená na život a dobu A. Dürera, na jeho umělecké směřování a osobnostní vývoj, je zpracována rovněž velmi pečlivě a odhaluje autorčino zaujetí věcí. Z nashromážděných informací vyplyne určitý obraz osobnosti, avšak o klíčových bodech, jež by se daly využít pro interpretaci knihy Zjevení, se přímo hovořit nedá. Autorka přesto některé spojnice nalézá (viz str. 51) a tématu „Dürer a Apokalypsa“ se věnuje na stranách 52-61. Zde se koncentruje zamýšlený cíl práce, tedy „propojení“ exegetických výtěžků s uměleckým ztvárněním. Může zde jít o pokus nahlédnout tímto prismatickým pohledem na Dürerova díla, anebo z Dürerových děl obsah knihy Zjevení „číst“. K problematice patří i doba humanismu a renesance, jakož i vliv reformace, čehož si je autorka vědoma a možné spojnice naznačuje. Dürera autorka vnímá jako „mistra naturalismu“ (str. 54) a domýšlí i jeho vnímání knihy Zjevení, jež mělo vliv na vizuální umělecké ztvárnění. V rovině deskriptivní zde autorka odvedla poctivý kus práce. Dürerovo obrazné pojetí apokalypsy však překračuje horizont 12. kapitoly knihy Zjevení a je podstatně širší. Z toho vyplývá i jistá diskontinuita mezi první a druhou částí autorčiny práce – mezi kapitolami 1-4 na straně jedné a kapitolou 5 na straně druhé. Moderní teologické či exegetické výtěžky z kapitol 1-4 zpravidla míří jiným směrem, než směřuje umělec (a „naturalista“) Dürer. Založit na nich cestu do umělcovy fantazie a pohledu na svět prakticky nelze. Přikročit zde od symbolu (či obrazu apokalypsy) k jeho vizuálnímu ztvárnění a popsat onen proces přenášení významů u konkrétního umělce je nad rámec této studie. (Autorka si je toho zřejmě vědoma a řeší to přidáním kapitoly šesté /str. 63-70/.) Přesto je myslím realizovatelné komparovat „obraz“ (rytinu) a text, který se k němu vztahuje. Porovnat psané a ryté či malované, porovnat např. ženu z textu s ženou z rytiny atd., z této „konkretizace“ se pak pokusit cosi vyvodit. Jinak řečeno, přistoupit od teoretického zpracování k aplikaci poznatků a tím ověřit relevantnost zkoumání „v praxi“. Šestá kapitola práce je bezesporu velmi zajímavá, avšak otevírá prakticky nové téma, a to až v závěru autorčina díla. Tato metodologická pasáž, založená na H.-G. Gadamerovi, měla být spíše umístěna na začátku práce a mohlo dle ní být i postupováno. Interpretačně je velmi přínosná a odhaluje další rovinu působení textu knihy Zjevení.

Jak je patrné, autorce se podařilo zpracovat značné množství informací ze tří cizojazyčných oblastí a její píle je patrná. Docenit je nutné i odvalu a odhodlání, s nimiž se po nevyšlapaných stezkách do exegetické a komparační práce pustila. Řada dílčích informací a obsažná rekonstrukce Dürerova života, jež se mohl odrážet v jeho přístupu ke knize Zjevení, je rovněž velmi přínosná. Na straně druhé zde chybí názornější propojení jednotlivých částí práce, tedy jejich skloubení v jeden celek. Právě tento fakt by měl být předmětem obhajoby. Nejasná je rovněž teze autorky ze strany 69, kde praví: „*Souhlasím s Albertem Schweitzerem, který tvrdí, že něco jako vědecký výklad Bible neexistuje.*“ Je si autorka vědoma „liberálního vnímání vědy“, dobových kritérií pro práci s evangelijními narativy, zná liberální a nábožensko-dějinnou vlnu tázání po historickém Ježíši, zná povahu Schweitzerovy polemiky s W. Wredem atd., může nějak definovat současnou „teologii“, „biblickou teologii“ a její úkoly? To jsou možné otázky k obhajobě.

Zejména informace z páté kapitoly práce by mohly být po nevelkých úpravách publikovány v některém z teologických periodik, což se dá prohlásit i o vybraných statích kapitoly šesté. (Zde by však musela být Gadamerova terminologie dále vysvětlena a ještě názorněji přiblížena.)

Klasifikace:

Diplomovou práci **doporučuji k obhajobě**, navrhuji hodnocení „**výborný**“ až „**velmi dobrý**“ (dle předvedené obhajoby).

Dne 13.5.2012 v Praze

Jiří Lukeš, Th.D.